

Change(K)now! Lahti & Päijät-Häme

**Hankkeen tuloksista keskustelua
9.4. ja 15.4.2026 - 13.30 - 15.00**

Johanna Snell, Päijät-Hämeen liitto

Tuula Löytty, Smart & Lean Hub Oy

Orimattila & Hollola & Asikkala

Iltapäivän sisältö

Mistä hankkeessa on kyse

Kuntien strategiat ja ohjelmat

Julkiset hankinnat ja kiertotalouden green deal

Hankkeen tuki ja materiaalit

Esimerkkejä meiltä ja maailmalta

Nykytilanne/ongelmat/haasteet kunnassa

- Pakkaus- ja pakkausjäteasetus
- Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet

Ammattikeittiö

- Milloin pakkausjätteen määrää voi oikeasti vähentää?
- Miten pakkausjätettä voidaan vähentää ammattikeittiöissä?
- Hankintakriteerit

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

Change(K)now! hankkeen tavoitteena on asennemuutos kertakäyttöisistä ruoan pakkaus- ja jakeluratkaisuihin kohti kestäkäyttöä ja kiertotaloutta.

Change(K)now! - A mindset change from single-use to circular or multiple-use of food delivery systems in cities of the BSR
11/2023-10/2026

<https://interreg-baltic.eu/project/change-know/>

Kuva: Aku Mattila Visuals

Kolme klusteria

Kertakäyttökulttuurista
kohti kestokäyttöä ja
kiertotaloutta

Lahti & Päijät-
Häme

Ammattikeittiöiden pakkaukset ja
ruokailuvälineet

Tapahtumatarjoiluiden pakkaukset
ja ruokailuvälineet

Noutoruoan pakkaukset ja
ruokailuvälineet

Strateginen
johtaminen
ja viestintä

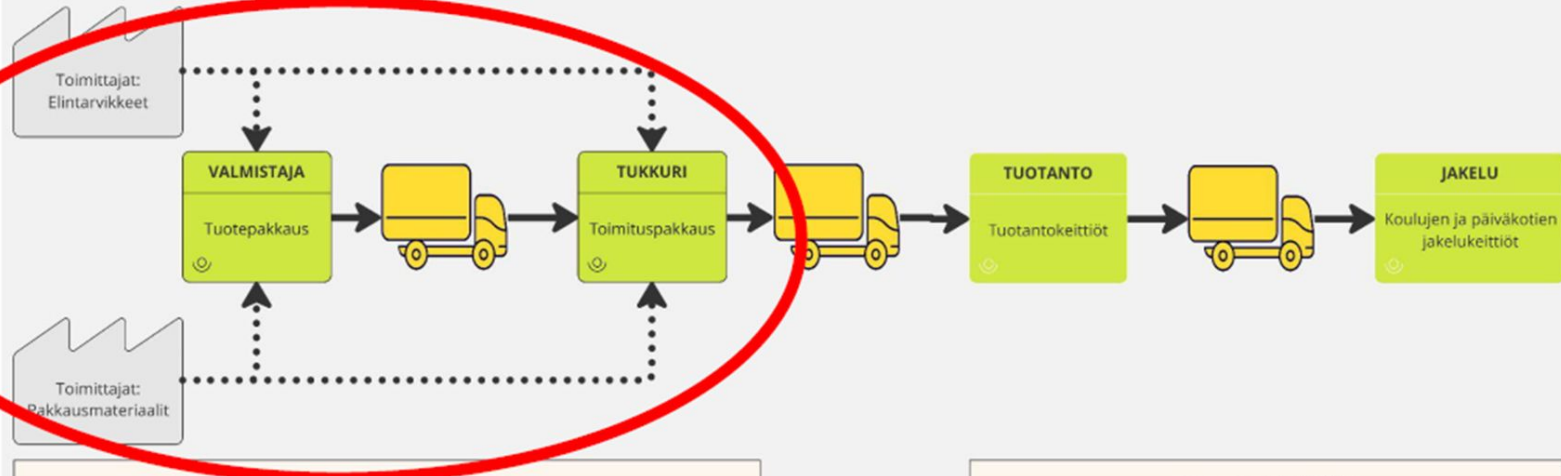
Lahden kaupunki ja
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut

Päijät-Hämeen liitto
The Regional Council of Päijät-Häme

Ammattikeittiön arvoketju - Lahti

**Ammattikeittiö käsittelee elintarvikkeiden pakkausjätettä
6000 kg miljoona valmistettua lounasta kohden?**

Lahden kaupunki ja Päijät-Häme - strategiat

Lahden kaupunki

- Lahti 2030 – Tehty kestäväksi strategia
- Ympäristöohjelma ja Fisutavoitteet
- Lahden kiertotalouden tiekartta
- Luontoaskel terveyteen ohjelma
- Hankintaohjelma
- Päijät-Hämeen Ateriapalveluiden ympäristötavoitteet

Päijät-Hämeen liitto

- Päijät-Hämeen maakuntastrategia ja –ohjelma
  - Kiertotalous
- Älykkään erikoistumisen strategia
  - Ruoka ja juoma
- Vihreän siirtymän ohjelma
  - Kestävä ruokajärjestelmä

Kohteena olevat strategiat

Lahti 2030 strategia

Ympäristöohjelma Lahti

Hankintaohjelma Lahti

Kiertotalouskriteerit
/ hankintaohjeistus,
strateginen ohjaus

Kiertotalouden tiekartta
Lahti

Ympäristötavoitteet Päijät-
Hämeen Ateriapalvelut Oy

Päijät-Hämeen liitto
The Regional Council of Päijät-Häme

Orimattilan strategia

Hollolan strategia

Hirveen tulevaisuustaitoinen

Olemme tulevaisuustaitoisia ja kehitämme vastuullisesti toimintaamme. Teemme päätökset niin ekologisen, sosiaalisen kuin taloudellisen kestävyden näkökulmasta. Ennakoimme ja ennaltaehkäisemme. Teemme yhdessä tulevaisuutemme.

<https://hollola.fi/wp-content/uploads/2023/08/Hollola-strategia-22-35.pdf>

Hollola Hankintaohje

Hankintalinjaus

Kestävän kehityksen periaatteita

- hankitaan vain tarpeellista, vältetään kuluttamista
- kierrätetään, vältetään jätettä
- hankitaan vähäpäästöisiä tuotteita, hillitään ilmastonmuutosta
- pyritään tekemään ympäristövaikutusten arviointi etenkin hankinnoissa, joissa ympäristönäkökulmat on erityisesti otettava huomioon

Eettisiä periaatteita

- otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon ekologiset (esim. tuotantomenetelmät, kuljetukset) ja sosiaaliset (työolot, työehdot) näkökulmat

https://hollola.fi/wp-content/uploads/2024/10/Hankintalinjaukset_ia_hankintaohjeet_2024_kh_16.9.2024-1.pdf

Hollolan ilmastosuunnitelma

Kestävän ruokajärjestelmän toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu	Seuranta
Ruoka- ja siivouspalveluiden ilmastotoimet	Palvelupäällikkö	Jatkuva	Vaikuttavimpien toimien listaus
Edistetään uudistavaa maataloutta	Projektiasiantuntija	Vuosittaiset tavoitteet	Vaikuttavimpien toimien listaus

https://hollola.fi/wp-content/uploads/2025/01/Hollolan-ilmastosuunnitelma_2025-2029_valtuusto091224_hyvaksytty.pdf

Asikkalan strategiat ja ohjelmat

Kuntastrategia, Asikkalan tarina 2025

Ilmastosuunnitelma

Hankintaohje

- S. 3.: “Huomioi kestävä kehitys, vastuullisuus ja sosiaaliset näkökohdat.”

*Kestävä kehitys on olennainen osa Asikkalan toimintaa.
Teemme kaiken taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön
kannalta kestävällä tavalla.*

<https://asikkala.fi/hallinto-ja-talous/strategia-i>
<https://asikkala.fi/wp-content/uploads/2025/>

Teematason arviointi

KESTÄVÄ RUOKAJÄRJESTELMÄ

Kustannukset

- Kustannukset syntyvät pääasiassa henkilöresursseista
  - Osaamisen kehittäminen (mm. hankinnat, reseptiikka)
  - Reseptiikan kehittäminen (ruoan maittavuus, hävikin vähentäminen)
  - Läheltä saatavien raaka-aineiden selvittäminen
  - Kampanjat ja kannustus, yhteistyöverkostojen ylläpito
- Investoinnit paikallisviljelyyn (palstat, puut, pensaat), niiden ylläpitokustannukset ja hoito

Hyödyt

- Kuntalaisten terveellisen ruokavalion tukeminen (ymmärrys, osaaminen, valikoima)
- Lasten ja nuorten ympäristökasvatus ja ruokajärjestelmästä oppiminen
- Paikalliselinkeinojen tukeminen, huoltovarmuuden parantaminen
- Sosiaalinen yhteisöllisyys (palstaviljely, yhteisölliset lähiruokamahdollisuudet) ja hyvinvointi
- Tunnetaan raaka-aineiden alkuperä; vähentää turvallisuusriskejä, ei tueta epäeettistä toimintaa
- Paikallisia ympäristöhyötyjä; esim. pienempi hiilijalanjalki, vähentää rehevöitymistä, sitoo typpeä. Lisäksi parantaa pölyttäjien elinympäristöjä

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Kestäviin ruokavalintoihin kannustaminen ja ruokahävikin vähentäminen	Ateria- ja puhtauspalvelupäällikkö	Jatkuva
Kouluruuan arvostuksen ja ruokaillijamäärien lisääminen	Koulu, ateria- ja puhtauspalvelupäällikkö	Jatkuva
Lähiruuan tarjonnan parantaminen	Elinvoimapalvelut	Jatkuva
Kestävän ruuantuotannon edistäminen	Elinvoimapalvelut	Jatkuva
Palstaviljelyn mahdollisuuksien selvittäminen kunnassa	Elinvoimapalvelut, hortonomi	Jatkuva
Järvikalan käytön edistäminen ja kalastukseen kannustaminen	Elinvoimapalvelut	Jatkuva

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Monipuolinen kestävän kehityksen viestintä ja osallistaminen	Viestintä, elinvoimapalvelut	Jatkuva
Ympäristökasvatusohjelman toteuttaminen	Sivistysjohtaja, koulut, päiväkodit	Jatkuva
Ympäristöaiheiset tilaisuudet	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Ilmastokumppanuuden edistäminen	Elinvoimapalvelut	Jatkuva
Ilmastokokouksen järjestäminen säännöllisesti	Ympäristötoimi, Elinvoimapalvelut	Jatkuva
Aktiivinen osallistuminen Salpausselkä Geoparkin kestävän kehityksen toimintaan	Elinvoimapalvelut	Jatkuva
Kunta haastaa asukkaat, yhdistykset ja yritykset ilmastotoimiin	Kaikki palvelualueet	Jatkuva

Julkiset hankinnat

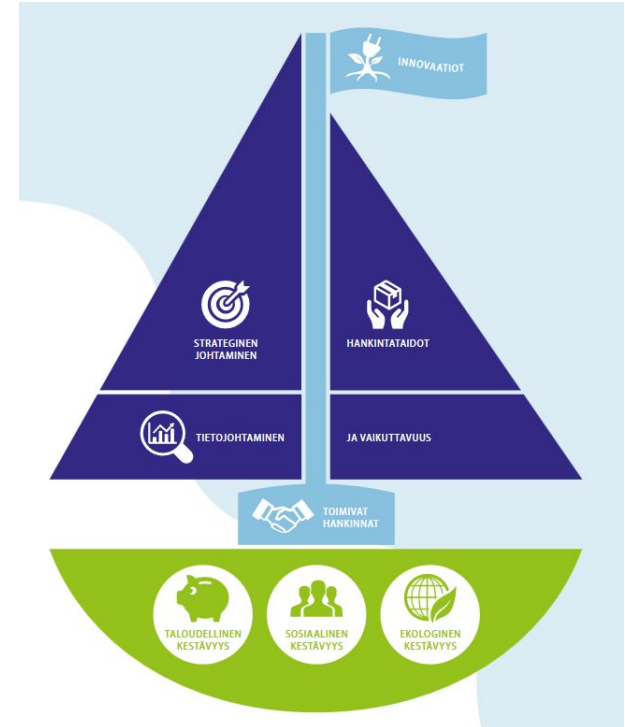
Lisätietoja seuraavista dioista ja alla olevista linkeistä:

[Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet](#)

[Green Public Procurement](#)

[HankintaSuomi](#) ohjelma, julkisten hankintojen kehittäminen

Motivan [Kestävät julkiset hankinnat](#) sivusto kokoaa yhteen tietoa ja oppaita, kuten [Kriteeripankki](#)

Kuva: Hankinta-Suomi

Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet

Valtioneuvoston periaatepäätös 12.3.2026 julkisten hankintojen strategisista ekologisista tavoitteista vuoteen 2035 saakka.

Tavoitteet koskevat rakentamisen, kuljetusten ja ajoneuvojen, **elintarvikkeiden ja ateriapalvelujen**, tiettyjen sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä tieto- ja viestintäteknologian hankintoja.

-> Näiden alojen hankinnat ovat kustannuksiltaan mittavia ja merkittävimpiä ympäristöhaittojen ja niiden vähentämisen kannalta.

-> Valtioneuvosto suosittelee, että kaikki muut julkiset hankintayksiköt noudattavat periaatepäätöksen tavoitteita ja periaatteita.

Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet

Tavoitteet

- tukevat ilmasto- ja luonto- sekä jäte- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamista
- edistävät julkisten hankintojen hiilijalanjäljen vähentämistä ja Suomen kulutusperäisiä kasvihuonekaasupäästöjä
- nostavat tuotteiden käyttöikä ja kierrätysmateriaalien osuuksia
- vahvistavat Kiertotalousohjelman ja Kiertotalouden green dealin tavoitteiden saavuttamista.

<https://ym.fi/kiertotalousohjelma>

Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet

Tarkoituksena luoda tiekartta ja toteuttaa hankintoja, jotka:

- edistävät vähähiilisyttä ja kiertotaloutta
- vähentävät haitallisia ympäristövaikutuksia kokonaistaloudellisesti parhaalla tavalla
- tukevat huoltovarmuutta ja alueita.

Tavoitteita seurataan kansallisen tason mittareilla, joita seurataan Hilma-datasta tehtävällä laskennalla. Tavoitteet ja seuranta eivät ulotu tuotekohtaiselle tasolle.

- **Elintarvikkeet**, hiilijalanjäljen vähennystavoite ja kiertotalouden tavoitteet
- **Ateriapalvelut** hiili- ja luontojalanjäljen vähentämiselle ja kiertotalouden edistämiseksi

Kiertotalouden Green deal

Sitoumukset löytyvät [Sitoumus2050](#) sivulta. Ohjeistusta [Kiertalous-Suomi](#) sivuilta.

Esimerkkejä ruokapalveluista, jotka tehneet Green deal sitoumuksen

- Vantaa (kasvis- ja kalaruoankäyttö)
- Uudenmaan liitto (ruokahävikki)
- Kuopio (kasvis- ja kalaruoankäyttö, ruokahävikki)
- YLVA (kasvis- ja kalaruoankäyttö)

Lisäksi elintarvikealan materiaalitehokkuussitoumus, kausi 2022-2026, lisätiedot [Motivan sivuilta](#) ja Sitoumus2050 sivuilta [sitoumukset](#).

Unicafe, Compass Group.

Koulutusmateriaaleja ja case-kuvauksia

Tulossa koulutusmateriaaleja, joita voi hyödyntää itseopiskeluun tai kouluttamiseen, Thinkific alusta. Materiaaleja sekä englanniksi ja suomeksi.

Hankesivuilla

- Kuvauksia ja videoita pilotoinneista
- Ratkaisuraportit jokaisesta klusterista: strategia, ammattikeittiöt, tapahtumat ja noutoruoka

<https://interreg-baltic.eu/project/change-know/> -> Solutions kohdassa

Pilotteja Itämeren alueen kaupungeista

17 September 2025

**Reusable dishes in cafes
in the Anykščiai district
municipality**

16 September 2025

**Reusable Return Machine
at the HAMBURG PORT
ANNIVERSARY 2025**

02 July 2025

Copenhagen Sprint

30 October 2025

**Copenhagen – City
system**

30 October 2025

**Reusable service
packaging and bulks at
schools in Copenhagen**

30 October 2025

**Smart reverse-vending
machines in Gdańsk**

<https://interreg-baltic.eu/project/change-know>

Tulossa webinaareja - tervetuloa mukaan!

Koulutuswebinaari 14.4.2026 klo 14.00-15.15 **Kestävät pakkaukset hankinnoissa & hankintakriteerit ruokapalveluissa**

- <https://pajjat-hame.fi/event/kestavat-pakkaukset-hankinnoissa-hankintakriteerit-ruokapalveluissa/>

Englanninkieliset webinaarit:

16.4. Klo 10-11 **How to implement reuse systems for food packaging in institutional catering**

- <https://pajjat-hame.fi/event/webinar-how-to-implement-reuse-systems-for-food-packaging-in-institutional-catering/>

7.5. Klo 10-11 **How to implement reuse systems for food packaging at events**

- <https://pajjat-hame.fi/event/webinar-how-to-implement-reuse-systems-for-food-packaging-at-events/>

28.5. Klo 10-11 **How to implement reuse systems for food packaging in takeaway and home delivery**

- <https://pajjat-hame.fi/event/webinar-how-to-implement-reuse-systems-for-food-packaging-in-takeaway-and-home-delivery/>

Muista ilmoittautua.

Esimerkkejä Suomesta

Riksu-kuppi

- Riihimäen kaupungin järjestämiin tapahtumiin, kokouksiin

Uudelleenkäytettävät pitsalaatikot ja kauppojen take away pakkaukset

- Pilotointeja kaupoissa ja Kotipitsan kanssa

Tapiolan vappu

- Kokeilussa uudelleenkäytettävät astiat vapputapahtumassa

<https://www.riihimaki.fi/tiedotteet/riihimaki-harppaa-askleen-kohti-jatteettomytta/>

<https://uusiuutiset.fi/noutoruokaa-espoolaikaupoista-panntirasiaan-kiertis-pilotti-huhtikuun-mallia-toteuttaa-eu-kiristuvia-pakkausten-uudelleenkayttovaatimuksia/>

<https://www.espoo.fi/fi/uutiset/2024/06/tapiolan-vapun-avausta-juhliittiin-uudelleenkaytettavin-astioin>

Materiaalit ja muut avut

PlastLIFE hankkeen opas uudelleenkäytettävien astioiden käyttämiseksi tapahtumissa:

<https://kiertotalousratkaisuja.syke.fi/kiertotaloustutkimus/uudelleenkayttö/tapahtumien-uudelleenkayttö/>

Mahdollisuus kunnille saada tukea ja päästä mukaan kokeilemaan uudelleenkäytettäviä astioita:

Ennakkotietona: Tulossa hakukuulutus kunnille

Muovien kiertotaloutta edistävä PlastLIFE-projekti käynnistää keväällä 2026 hakukuulutuksen, jossa etsitään mukaan kiinnostuneita kuntia testaamaan konkreettisten kokeilujen kautta uudelleenkäyttöä tapahtumissa. Liittymällä [PlastLIFE-projektin kuntasähköpostilistalle \(webropolsurveys.com\)](https://webropolsurveys.com) tai seuraamalla viestintäkanaviamme, saat lisätietoa haun käynnistymisestä.

Vähemmän pakkausjätettä ammattikeittäisiin

- Tarkistuslista
- Tiekartta
- Hankintakriteerit

Miksi?

Ammattikeittiöihin toimitettujen elintarvikkeiden mukana syntyy paljon pakkausjätettä.

Pakkaus- ja pakkausjäteasetus edellyttää, että jäsenmaissa syntyy **5 prosenttia** vähemmän pakkausjätettä henkeä kohti vuonna 2030, **10 prosenttia** vähemmän 2035 ja **15 prosenttia** vähemmän vuonna 2040 verrattuna vuoden 2018 tasoon.

Tätä pakkausjättemäärää voidaan vähentää jo ennen kuin tuotteet saapuvat keittiöihin – muuttamalla **hankintojen ja sopimusten rakennetta**.

Keittiöiden työ ei muutu. Uusia laitteita, koulutuksia tai lisätyötä keittiössä ei tarvita.

Miten tämä tehdään?

1. Tarkistuslista - ensin arvioidaan, kannattaako edetä

- onko kunnalla mahdollisuus vaikuttaa hankintoihin
- millaiset sopimukset ovat voimassa
- rajoittavatko yhteishankinnat tai muut rakenteet muutosta

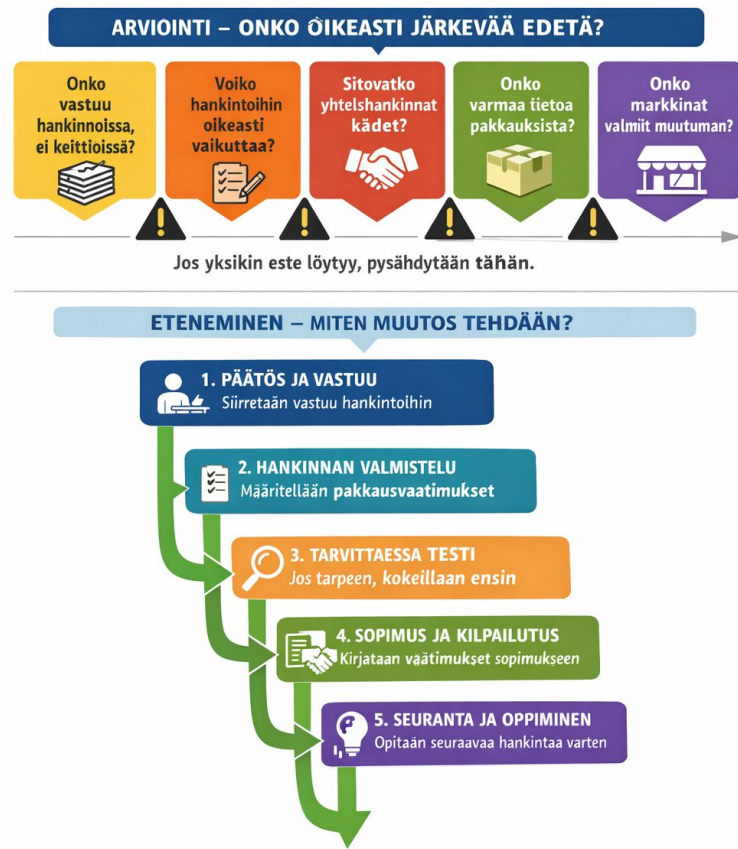
Arviointi auttaa myös tunnistamaan tilanteet, joissa ei **vielä ole järkevää edetä**. Sekin on hyvä lopputulos.

2) Tiekartta – miten edetä, kun edellytykset täyttyvät

Kun eteneminen on mahdollista

- Muutos tehdään tarjouspyynnön, hankinnan ja sopimusten ehdoissa
- [Pakkausten hankintakriteerit](#) asetetaan jo kilpailutuksessa
- Yhteishankinnat (esim. Hansel) on huomioitu reunaehtona

Eteneminen on vaiheittaista ja hallittua. Muutosta ei tehdä väkisin eikä liian aikaisin.

Kenelle ratkaisuun liittyvä materiaali on tarkoitettu?

Materiaali on tehty ihmisille, jotka tekevät tai valmistelevat päätöksiä:

- kunnille ja kuntayhtymille
- hankinnoista ja hallinnosta vastaaville
- asiantuntijoille, jotka tukevat päätöksentekoa

Materiaalia voi käyttää sellaisenaan tai soveltaa paikalliseen tilanteeseen.

Tunnistatko kohderyhmän ihmiset omasta organisaatiostasi?

Tarkistuslista - ensin arvioidaan, kannattaako edetä

1. Kuka on vastuussa?
2. Voiko hankintoihin oikeasti vaikuttaa?
3. Sitovatko yhteishankinnat kädet?
4. Onko tietoa käytettävissä?
5. Onko markkina todellinen?
6. Käynnistetäänkö kehittämistä liian aikaisin?
7. Mitä mitataan – ja miksi?
8. Onko oikea hetki?

Pakkausjätteen vähentäminen ei ole tahtokysymys. Se on ajoituksen, vastuun ja rakenteiden kysymys.

Jos edellytykset eivät täyty, paras ratkaisu on odottaa.

Kun ne täyttyvät, muutos voidaan tehdä hallitusti ja vaikuttavasti – ilman että keittiöiden arki muuttuu.

Miten mittaat muutosta yli ajan eli pakkausjätteen määrän vähenemistä?

1. Tiedätkö paljonko tuotantokeittiössä käsitellään elintarvikepakkauksia vuosittain - kiloina/tonneina?

2. Mikä on vuotuisesti tuotettu annosmäärä?

3. Montako tonnia pakkausjätettä tarvitaan tuottamaan miljoona ruoka-annosta kohden?

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut/Apilakadun tuotantokeittiö:
6 tonnia pakkausjätettä miljoonaa ateriala kohden (2023)

Tiekartta, jos päätetään edetä

Vaihe 1: Päätetään, kuka vastaa

- Tehdään selkeä päätös siitä, että pakkausasiat kuuluvat hankintoihin.

Vaihe 2: Valmistellaan kilpailutus ja hankinta

- Määritellään [elintarvikepakkausten hankintakriteerit](#), jotka ovat realistisia markkinoille, ovat laillisia, ja joita voidaan oikeasti valvoa

Vaihe 3: Testataan vain jos on pakko

- Jos hankinta uskaltaa edetä suoraan sopimukseen, mitään erillistä kehittämistä tai testaamista ei tarvita.
- Jos epävarmuus on todellinen, voidaan kerätä rajattu määrä tietoa – vain yhtä tarkoitusta varten, jotta seuraava sopimus voidaan tehdä.
- Testi voi kohdistua esim. toimittajan kyvykkyyteen toimittaa haluttu pakkaustyyppi, pakkausratkaisuun esim. uudelleenkäytettävät kuljetuslaatikot, toimitusketjuun, sopimusehdon valvottavuuteen, vaikutus keittiön arkeen.

Tiekartta, jos päätetään edetä

Vaihe 4: Lukitaan muutos sopimukseen

- Kun [elintarvikepakkausten hankintakriteerit](#) kirjataan sopimukseen:
  - ne koskevat kaikkia toimittajia
  - ne vaikuttavat useiden vuosien ajan
  - keittiöiden ei tarvitse muuttaa toimintaansa
- Tämä on ratkaiseva hetki.

Vaihe 5: Opitaan seuraavaa hankintaa varten

Elintarvikepakkausten hankintakriteerit - Interaktiivinen PowerBi visualisointi

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiMDgwODM3MzktNjM1My00NmMxLThmNjAtZDk2ZGU4NjMwYWYwliwidCI6ImM4NTBmZTljLWl0NmMtNGlyZC1iODYzLTAxZmEyYTg5ODAzOCIsImMiOjh9>

